

archeologie

1. Archeologie

1.1 Wettelijk kader

In 1992 heeft Nederland het Europese Verdrag van Malta ondertekend en in 1998 geratificeerd. Doel van dit Verdrag is een betere bescherming van het Europese archeologische erfgoed door een structurele inpassing van de archeologie in ruimtelijke ordeningstrajecten. Eén van de belangrijkste uitgangspunten van het Verdrag van Malta is dat archeologische waarden zoveel mogelijk *in situ* in de bodem bewaard dienen te blijven. Alleen als behoud *in situ* niet mogelijk is, wordt overgegaan tot behoud van de archeologische informatie *ex situ*, door middel van opgraven en bewaren in depot. Het onderzoek naar de aanwezigheid van archeologische waarden dient in een zo vroeg mogelijk stadium plaats te vinden, zodat hiermee bij de planontwikkeling rekening gehouden kan worden. Het Verdrag van Malta heeft in Nederland geresulteerd in een ingrijpende herziening van de Monumentenwet uit 1988, die op 1 september 2007 met de Wet op de Archeologische Monumentenzorg van kracht is geworden. Hiermee zijn de uitgangspunten van het Verdrag van Malta in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. In de nieuwe wetgeving is de bescherming van het archeologische erfgoed, de inpassing hiervan in de ruimtelijke ontwikkeling en de financiering van het archeologische onderzoek geregeld.

De belangrijkste bepalingen van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg zijn de volgende:

- Archeologische waarden dienen zoveel mogelijk in de bodem behouden en beschermd te worden.
- De verantwoordelijkheid voor het archeologische erfgoed ligt bij de gemeenten, die – binnen de kaders van de wetgeving – dienen te beschikken over een gemeentelijke beleidsnota archeologie en een beleidskaart archeologie.
- Gemeenten kunnen archeologische randvoorwaarden opleggen aan bouw-, aanleg- en sloopvergunningen en vrijstellingsbesluiten. Het instrument hiertoe is het bestemmingsplan, waarin de archeologische monumentenzorg wordt geregeld en waarin het gemeentelijke archeologiebeleid wordt vertaald naar concrete eisen aan archeologisch onderzoek en aan de eventuele inpassing van archeologische waarden in planontwikkeling en -uitvoering. Het is ook mogelijk dat een vergunning of vrijstellingsbesluit in het belang van de archeologische monumentenzorg niet wordt verleend.
- De initiatiefnemer van de bodemversturende activiteit is financieel en operationeel verantwoordelijk voor het door de gemeente verplicht gestelde archeologische onderzoek en de eventuele inpassing van archeologische waarden in de planontwikkeling en -uitvoering (principe “de verstoorder betaalt”).
- Elk archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd conform de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie¹ (KNA) door een daartoe gecertificeerd archeologisch bedrijf.

1.2 Gemeentelijk beleid: Nota “Het bodemarchief ontrafeld”

De gemeenten Leidschendam-Voorburg, Wassenaar en Voorschoten hebben een gezamenlijk archeologiebeleid ontwikkeld, dat is vastgelegd in de Nota “Het bodemarchief ontrafeld” en op de bijbehorende beleidskaart archeologie (november 2008). De Nota en de beleidskaart zijn in 2009 vastgesteld. In de Nota archeologie wordt een globaal overzicht van het archeologische erfgoed van de drie gemeenten gegeven en zijn de beleidsregels ten aanzien van de omgang met het archeologische bodemarchief geformuleerd. De archeologische beleidskaart toont de globale archeologische verwachting per (soort) gebied met de daarbij behorende beleidsregels. Op de kaart wordt vermeld welke eventuele beperkende maatregelen van toepassing zijn en welk archeologisch onderzoek bij bodemversturende activiteiten verplicht is gesteld.

1.3 Plangebied Rablocatie - Deltaplein

Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting voor de periode Neolithicum t/m Nieuwe Tijd. Dit wordt veroorzaakt door:

- de ligging van het plangebied op een gordel van strandwallen, die zich vanaf circa 4000 v. Chr. heeft gevormd, en die van oudsher een aantrekkelijke vestigingsplaats is geweest voor de mens. De oudst bekende bewoningssporen op de strandwallen dateren uit het Midden Neolithicum en worden gerekend tot de zogenaamde Vlaardingencultuur (3400-2500 v. Chr.)
- de ligging van het plangebied binnen de oude dorpskern van Voorschoten. Het dorp Voorschoten is ontstaan in de Vroege Middeleeuwen. De naam Forschate wordt voor het eerst genoemd op

¹ Momenteel KNA versie 3.1.

een goederenlijst van de Sintmaartenskerk te Utrecht uit circa 930, waartoe de kerk van Voorschoten behoorde. Het plangebied bevindt zich in het westelijke gedeelte van de oude dorpskern.

Op de beleidskaart archeologie wordt het plangebied aangemerkt als historische kern (bruin op afb. 1)². De bijbehorende beleidsregel meldt dat alle bodemversturende activiteiten met een oppervlakte groter dan 10 m² moeten worden voorafgegaan door archeologisch onderzoek. Uit een archeologische quickscan (zie volgende paragraaf) is o.a. gebleken dat in het plangebied nog geen archeologisch onderzoek is uitgevoerd. Daarom dient voor het plangebied een archeologische bureauonderzoek (conform KNA) te worden verricht, aangevuld met enige controleboringen (verkenkend en waarderend booronderzoek conform KNA en Leidraad Booronderzoek³). Op basis van de resultaten van het bureau- en booronderzoek beslist het bevoegd gezag, de gemeente Voorschoten, over de te nemen vervolgstappen (behoud, opgraving of vrijgeven).

1.4 Reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek (quickscan)

In het plangebied zelf is volgens de gegevens in het Archeologische Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In het gebied direct ten noorden van het plangebied heeft ADC Archeoprojecten in 2004 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de sloop van de Gevers Deynootschool en de herbouw van de HEMA. Hierbij zijn vondsten gedaan uit de Late Middeleeuwen t/m Nieuwe Tijd. Er heeft geen vervolgonderzoek plaatsgevonden. Verder naar het noorden, in het gebied tussen de Oranjeboomstraat, de Raadhuislaan, de Schoolstraat en de Sir Winston Churchillaan, heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in 2006 een bureau- en booronderzoek verricht. Tegen de verwachtingen in heeft het booronderzoek op deze locatie geen (duidelijke) aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen opgeleverd. Ook hier is derhalve geen vervolgonderzoek uitgevoerd. Bij een onderzoek door de Archeologische Werkgroep Nederland, afdeling Rijnstreek, in 2004 in de Voorstraat, direct ten oosten van het plangebied, zijn vondsten gedaan uit de Late Middeleeuwen t/m Nieuwe Tijd. Ten westen van het plangebied heeft Becker & Van de Graaf naar aanleiding van de vervanging en uitbreiding van de riolering in de Nassauwijk een archeologisch bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Hoewel de hoge archeologische verwachting voor het rioleringstracé door dit onderzoek grotendeels werd bevestigd, is door Becker & Van de Graaf geen vervolgonderzoek aanbevolen, dit vanwege de verwachte logistieke en technische problemen bij de uitvoering hiervan (!). Tenslotte is direct ten zuiden van het plangebied een klein archeologisch onderzoek uitgevoerd, eveneens door Becker & Van de Graaf. De resultaten hiervan zijn niet opgenomen in ARCHIS.

Afb. 1: plangebied geprojecteerd op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Voorschoten. **Kan iemand hierop het plangebied aangeven?**

² terreintype 3 op de archeologische beleidskaart: historische kernen en bewoningsplaatsen.

³ Zie www.sikb.nl/archeologie.